

АРТИВІЗМ У МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЯХ

Ключові слова: артivism, мистецтво, комунікація, дипломатія, зміни.

Keywords: activism, communication, diplomacy, transformation.

Міжнародна комунікація допомагає знаходити порозуміння між різними культурами, націями, релігіями. Мистецтво стає засобом такої комунікації, орієнтованим на зміни і трансформації «мовою», яка переміщується з академічного чи музейного творення в соціальні простори, стаючи освітнім інструментом. Мистецькі інституції, організації та самі митці, які співпрацюють у активістських проєктах обміну мистецтвом, відіграють важливу роль у розвитку міжнародних комунікацій.

Мета цього повідомлення – виявити взаємовплив мистецтва і суспільно-політичних рухів й окреслити функції артivismу та перспективи його використання в міжнародних комунікаціях.

Артivism – це неологізм, утворений зі слів «мистецтво» та «активізм». Він стосується соціальних і політичних художників-активістів, а також мистецтва, що використовується громадянами, як інструмент політичного чи соціального самовираження [6, с. 6–7]. Е. Аладро-Віко, Д. Живкова-Семова, О. Бейлі визначають артivism як «гібридну форму мистецтва та активізму, яка має семантичний механізм використання мистецтва, як засобу для змін і соціальних перетворень» [2, с. 10–11]. Він тісно пов'язаний зі схожими термінами, як-от «творчий активізм», «мистецький активізм», «політичне мистецтво» та «активістське мистецтво». Однак відрізняється тим, що надає однакового значення художній творчості та соціально-політичній дії, підкреслюючи «органічний зв'язок між мистецтвом та активізмом» [5, с. 83].

Витоки артivismу можна простежити у мистецьких авангардах ХХ століття: дадаїзмі, футуризмі та сюрреалізмі. Розвиток перформансу, відеоарту та концептуального мистецтва протягом останнього століття є важливими елементами, які неможливо класифікувати відповідно до мистецьких традицій, часто відображаючи їх політичні та соціальні незгоди [7, с. 30–37]. Саме в цей час колективи авангардистів застосовують схожі терміни для опису своїх робіт.

Французький філософ Жак Рансьєр у книзі «*Le partage du sensible*» (з фр. «Естетика і політика»), зазначає, що з метою сучасного мистецтва, як і сучасної політики, є створення непередбачуваного та нерозв'язного естетичного розриву, який забезпечує ефект нової чутливості та співзвуччя в афекті або «спільноті рівних», яка реалізує принцип рівності [7, с. 63]. Професор Моніка Зальцбрунн з університету Лозанни у своїй роботі «*Artivisme*» стверджує, що артivism формується через колективи, асоціації та митців, які додають свою бунтарську та нонконформістську творчість до боротьби [9, с. 1]. Стіни, фасади, пам'ятники, статуї наповнюються кольором, перетворюючи міський ландшафт на справжній музей витворів мистецтва, що відповідають потребам та проблемам суспільства, яке виражає своє незадоволення широким спектром нерівності та несправедливості, що пронизують основу соціальної структури.

У ХХІ столітті артivism стає популярнішим через успішність нового, іноді театрального, способу привернення уваги людей до гострих глобальних соціально-політичних проблем і необхідності об'єднання людства заради майбутнього. Мистецьке самовираження охоплює широкий спектр: від візуального мистецтва та муралів, графіті, коміксів, музики, флешмобу, театру, перформансів до нових форм висловлювання, як-от диджиталізація мистецтва (наприклад, NFT і токени), залучення надсучасного обладнання та матеріалів.

На міжнародному рівні митці ведуть «діалоги» з іноземною аудиторією, державою чи організацією через творчість. Пабло Пікассо, Ай Вейвей, Бенксі, Кіт Гарінг, Джон Хартфілд, Жан Мішель Баскія, Олександр Ройтбурд та інші титани сучасного мистецтва активно використовують власні твори для порушення важливих проблем сучасності. Залучення креативного мистецтва до міжнародної комунікації має вплив на просування здебільшого ліберальних цінностей і актуального міжнародного порядку денного.

Видатний німецький митець Ансельм Кіфер порушує непрості питання історичної пам'яті Німеччини та ставлення її громадян до подій війни. Він досліджує міфи, пам'ять, німецьку культуру та наслідки Другої світової війни. Художник створив тотемічні пейзажі та похоронні скульптури з щільною матеріальністю, яка наводить на думку про нарощення історії: він включив свинець, книги, бетон, гілки, попіл та одяг – часто спалений або оброблений кислотою [4]. Ці твори змусили його сучасників розібратися з минулим Німеччини, коли визнання нацизму було табу. Приверталася увага і міжнародної спільноти, і громадян Німеччини до необхідності рефлексії жахів війни та консолідації зусиль на цінності миру та життя. Його картина «Schwarze Flocken» (з нім. «Чорні пластівці») 2006 р. зображує вигорілий пустир із залишками дерев. У центрі перформансу закріплена книга, виготовлена зі свинцю, що є відсилкою до Біблії та заповітів людству [3]. У такій інтерпретації, ймовірно, згадується жага Гітлера захопити світ і стати єдиним правителем (Богом) принаймні усієї Європи та багатонаціональні чистки та вбивства невинних людей.

Приклади артивізму зустрічаються в роботах китайського дисидента Ай Вейвея. Міжнародна комунікація та образ митця проявляється в його мистецтві, як незгода з цінностями та практиками сучасного комуністичного китайського уряду, що видно з його роботи «Падіння Урни Династії Хань» 1995 р. [1]. Триптих, що задокументував, як Ай Вейвей впустив 2000-річну урну часів династії Хань, що мала значну фінансову та культурну цінність. Вона розлетілася на друзки, коли впала на землю. Оскільки початкова група зображень не змогла відобразити процес, тому була розбита ще одна аналогічна урна. Через цей провокаційний акт він віддзеркалює цензуру та обмеження, що уряд наклав на доступ до інформації та стирання культурної пам'яті в комуністичному Китаї. Митець зосереджується на проблемі політики авторитарних урядів, які будують новий суспільний лад, реалії життя в країнах, створюючи новий світ шляхом руйнування старого, не зберігаючи історичної та культурної пам'яті народів.

Існує ще багато прикладів успішного залучення артивізму як каналу комунікацій, схильного розглядати мистецтво як взаємно стимулюючий діалог без кордонів. Здатність мистецтва спілкуватися не лише словами робить його важ-

ливим надбанням у сприянні міжнародним відносинам. Митці, як активні члени громадянського суспільства, перетворюються на «голос» суспільства, тому важливо виявити потенціал креативного мистецтва у культурній дипломатії та міжкультурній комунікації. Мистецтво змушує людей замислитися над суспільством, у якому вони живуть, проблемами, що актуальні сьогодні, а в деяких випадках навіть активно долучатися до політичної діяльності.

Отже, концептуально дослідження артivismу ставить під сумнів різницю між мистецтвом і розглядається як робота заради соціальних змін, спричинених творчістю. Саме артivism є потужним елементом культурної дипломатії, оскільки він руйнує мовні бар'єри, викликає емпатію, виступаючи універсальним шляхом порозуміння, який безпосередньо спілкується зі свідомістю людей та спільнот по всьому світу. Ці нові форми взаємодії між мистецтвом, артivismом і політикою вимагають розвитку нових методів дослідження їх використання в міжнародній комунікації, публічній дипломатії та брендингу держав. Оскільки суспільство продовжує розвиватися, роль візуального мистецтва в артivismі залишається вирішальною у формуванні нових світових тенденцій у комунікаціях різних суб'єктів міжнародної системи.

Джерела та література

1. Ai Weiwei: Dropping the urn: ceramic works, 5000 BCE-2010 CE. *Glenside, Pa: Arcadia University Art Gallery*. 2010. URL: <https://surl.li/qklwfu>
2. Aladro-Vico E., Jivkova-Semova D., Bailey O. Artivism: A new educative language for transformative social action. *Comunicar*. 2018. Vol. 26, №. 57. P. 9–18. DOI: 10.3916/c57–2018-01.
3. Kiefer A. Black Flakes (Schwarze Flocken). *Artsy – Discover and Buy Fine Art*. 2006. URL: <https://surl.li/rpmsmg>
4. Knausgaard K. O. Into the Black Forest with the Greatest Living Artist. *The New York Times*. 12.02.2020. URL: <https://www.nytimes.com/2020/02/12/magazine/anselm-kiefer-art.html>
5. Latorre G., Sandoval C. Chicana/o Artivism: Judy Baca's Digital Work with Youth of Color. *Learning Race and Ethnicity: Youth and Digital Media*. Cambridge, 2008. P. 81–108. URL: <https://search.israelab.org/resources/826/826.pdf>
6. Lemoine S., Ouadi S. Artivisme: art, action politique et résistance culturelle. Paris: Alternatives, 2010. 191 p.
7. Rancière J. Politique et esthétique. *Actuel Marx*. 2006. Vol. 39, no. 1. P. 193. URL: <https://doi.org/10.3917/amx.039.0193>
8. Riemschneider B. Art at the turn of the millennium / ed. by U. Grosenick, B. L. Larsen. Köln: Taschen, 1999. 575 p.
9. Salzbrunn M. Artivisme. *Anthropen*. 2019. P. 4. URL: <https://doi.org/10.17184/eac.anthropen.091>